

POSTANOWIENIE

Dnia 17 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa Z. K. i G. K.

przeciwko A. F. i G. F.

o zapłatę

i z powództwa wzajemnego A. F. przeciwko Z. K. i G. K.

o zapłatę

oraz z powództwa G. F. przeciwko Z. K. i G. K.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 października 2013 r.,

na skutek skarg kasacyjnych A. F. i G. F.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 27 czerwca 2012 r., sygn. akt I ACa [...],

1) odmawia przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania,

2) przyznaje radcy pr. A. N. od Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w [...]) kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset zł) podwyższoną o podatek od towarów i usług należny od tego rodzaju czynności tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym A. F. i G. F.

UZASADNIENIE

Powodowie wzajemni A. F. i G. F. wnieśli skargi kasacyjne od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 27 czerwca 2012 r., oddalającego ich apelacje w części zaskarżającej oddalone przez Sąd pierwszej instancji powództwo wzajemne A. F. o zapłatę przez pozwanych wzajemnych Z. K. i G. K. kwoty 120 000 zł i kwoty 40 000 zł, obu z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu oraz w zakresie oddalonego powództwa wzajemnego G. F. o zapłatę przez pozwanych wzajemnych zwaloryzowanej kwoty 30 000 zł z ustawowymi odsetkami i odsetkami od odsetek ewentualnie kwoty 120 000 zł. Roszczenia powodów wzajemnych dotyczyły zwrotu świadczeń nienależnych przekazanych pozwanym wzajemnym w ramach rozliczeń rodzinnych związanych z dziedziczeniem po rodzicach Z. K. i G. F.

Sądy obu instancji uznały, że roszczenie o zapłatę kwoty 40 000 zł z tytułu zwrotu zwaloryzowanego świadczenia spełnionego w kwocie 9 000 000 zł przed denominacją, przekazanego przez powodów wzajemnych pozwanemu wzajemnemu Z. K. w marcu 1990 r. na podstawie nieważnej (z powodu niezachowania formy notarialnej) umowy zbycia udziału w spadku po J. K. jest przedawnione. Natomiast co do dochodzonego przez oboje powodów wzajemnych roszczenia z tytułu zwrotu zwaloryzowanego nienależnego świadczenia w kwocie 30 000 zł przed denominacją, przekazanego pozwanemu wzajemnemu Z. K. w latach 1970-tych (tego świadczenia dotyczyło główne i ewentualne powództwo G. F. oraz roszczenie o zapłatę 120 000 zł zgłoszone przez A. F.) Sądy obu instancji oceniły, że nie został wykazany fakt spełnienia tego świadczenia przez powodów wzajemnych. Pożyczkę mieszkaniową w tej wysokości spłaciła za Z. K. matka – M. Ś..

Powodowie wzajemni oparli jednobrzmiące skargi kasacyjne na obu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. Zarzucili naruszenie prawa materialnego przez niezastosowanie art. 5 k.c. oraz przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 120 k.c. oraz art. 410 k.c. Podnieśli też zarzut naruszenia przepisów procesowych – art. 378 § 1 k.p.c. oraz tego przepisu w zw. z art. 217

k.p.c., a ponadto naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. samego oraz w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

We wnioskach domagali się uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części oraz przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, a ponadto zasądzenia na ich rzecz kosztów postępowania, ewentualnie – przyznania ich pełnomocnikowi z urzędu kosztów udzielonej pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania. Skarżący uzasadnili potrzebę przyjęcia ich skarg wystąpieniem przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c., to znaczy wystąpieniem istotnego zagadnienia prawnego, potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz oczywistą zasadnością złożonych skarg. Za istotne zagadnienie prawne uznali stosunek konkurujących ze sobą instytucji prawnych, których celem jest stabilizacja obrotu prawnego – za jakie uznali nienależne świadczenie i przedawnienie. Potrzebna jest też, ich zdaniem, wykładnia art. 5 k.c. w świetle art. 120 § 1 i art. 455 k.c. Oczywistą zasadność skargi łączą natomiast z zarzutami dotyczącymi naruszenia przepisów procesowych w postępowaniu apelacyjnym.

W wypadku powołania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Sformułowanie zagadnienia powinno odwoływać się

w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2013 r., II UK 71/13, LEX nr 1331300). Z kolei wykazując spełnienie przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. powodowie wzajemni winni nie tylko sprecyzować przepisy wymagające wykładni, ale także wyjaśnić, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości. Konieczne jest przedstawienie tych wątpliwości, przytoczenie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej. Jeżeli zaś skarżący powołują się na rozbieżności w orzecznictwie, to zobowiązani są przytoczyć rozbieżne orzeczenia sądów i poddać je analizie w celu wykazania, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przytoczyć argumenty wskazujące, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Ponadto, ze względu na publiczne zadania jakie ma do spełnienia rozpoznanie skargi kasacyjnej, skarżący powinni także wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124). Skarżący nie sprostali temu wymaganiu. Ograniczyli się jedynie do ogólnikowego zasygnalizowania obszarów, w jakich dostrzegają zagadnienia prawne i potrzebę wykładni, nie podjęli jednak próby ich skonkretyzowania. Tym samym nie można przyjąć, że wykazali, iż przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. zostały spełnione. Instytucję bezpodstawnego wzbogacenia (nienależnego świadczenia) trudno uznać za konkurencyjną w stosunku do instytucji przedawnienia, natomiast przesłanki nieuwzględnienia zarzutu przedawnienia z uwagi na nadużycie prawa były wielokrotnie przedmiotem rozstrzygnięć i wykładni Sądu Najwyższego (por. np. wyroki z dnia 14 grudnia 2011 r., I CSK 238/11 LEX nr 1129070, z dnia 20 października 2011 r., IV CSK 16/11 LEX nr 1111006 i cytowane w nich orzecznictwo). Okoliczności rozpatrywanej sprawy nie wskazują, aby wystąpiły w niej nowe, dotąd nierozważane problemy prawne.

Skarga kasacyjna nie jest również oczywiście uzasadniona. Powołanie się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga sformułowania w uzasadnieniu wniosku odpowiednich wywodów potwierdzających tę okoliczność. Skarga jest oczywiście uzasadniona wówczas, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2013 r., III SK 43/12, LEX nr 1331343). W niniejszej sprawie tak rozumianej oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie sposób się doszukać.

Zarzuty procesowe, z którymi skarżący łączą tą podstawę częściowo są niedopuszczalne w świetle art. 398³ § 3 k.p.c. (zarzuty naruszenia art. 233 k.p.c.), w pozostałym zakresie opierają się na niewłaściwym odczytaniu motywów rozstrzygnięć sądów obu instancji.

W związku z tym, iż skarżący nie wykazali, aby zachodziły wskazane przez nich przesłanki przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania, a okoliczności sprawy nie wskazują, by występowały inne przyczyny przemawiające za rozpatrzeniem ich skarg, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tych skarg do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Orzeczenie o wynagrodzeniu pełnomocnika powodów wzajemnych świadczącego im pomoc prawną z urzędu uzasadnia art. 22³ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2010 r., Nr 10, poz. 65 ze zm.), § 2 ust. 1 i 3, § 6 ust. 6, § 12 ust. 4 pkt 2 i § 15 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 490). Ponieważ jednak w istocie pełnomocnik sporządził dla obu skarżących jedną skargę – przyznać mu należało jedno wynagrodzenie.

